

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo
Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto
pirmininkui Vytautui Bakui

2018-05-14 Nr. 4-01-3718
į 2018-04-25 Nr. S-2018-3199

El. p. nacsaukt@lrs.lt

DĖL INFORMACIJOS PARLAMENTINIAM TYRIMUI IŠSLAPTINIMO

Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyboje (toliau – STT) gautas Lietuvos Respublikos Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (toliau – NSGK) prašymas išslaptinti 2018-04-16 STT rašte Nr. 3S-01-199 pateiktą įslaptintą informaciją.

Pažymėtina, kad 2018-04-16 STT raštu Nr. 3S-01-199 NSGK pateikta informacija apima STT kriminalinės žvalgybos metu gautą informaciją, ikiteisminio tyrimo ir antikorupcinės analitinės žvalgybos duomenis.

1. Dėl kriminalinės žvalgybos metu gautos informacijos ir antikorupcinės analitinės žvalgybos duomenų išslaptinimo ir pateikimo

Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo (toliau – VTPĮ) 10 straipsnio 1 dalis numato, kad įslaptinta informacija gali būti išslaptinama, kai pasibaigia šio įstatymo 8 straipsnyje nustatytas įslaptinimo terminas arba išnyksta įslaptinimo tikslingumas, nors nustatytas įslaptinimo terminas dar nepasibaigęs. Šio straipsnio 2 dalis nurodo, kad įslaptinta informacija, kai nustatytas įslaptinimo terminas dar nepasibaigęs, išslaptinama tik įslaptintą informaciją parengusio paslapčių subjekto vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu. Vadovaujantis VTPĮ 14 straipsnio 1 dalies 3 punktu, STT Specialioji ekspertų komisija (toliau – Komisija) „teikia paslapčių subjekto vadovui siūlymus ir išvadas dėl <...> įslaptintos informacijos išslaptinimo <...>“.

Komisija, įvertinusi 2018-04-16 STT rašte Nr. 3S-01-199 pateiktą informaciją, vadovaujantis VTPĮ 10 straipsniu, 14 straipsnio 1 dalies 3 punktu ir Kriminalinės žvalgybos įstatymo 19 straipsniu, nutarė (2018-05-09 protokolą Nr. L-01-3499), kad „<...> STT 2018-04-16 rašte Nr. 3S-01-199 išdėstytos dalies įslaptintos kriminalinės žvalgybos informacijos atskleidimas padarytų žalos STT interesams įgyvendinant kriminalinės žvalgybos uždavinius, todėl nėra išnykęs informacijos įslaptinimo tikslingumas“, ir pasiūlė STT direktoriui „<...> išslaptinti informaciją, gautą analitinės antikorupcinės žvalgybos vykdymo metu ir neišslaptinti kriminalinės žvalgybos informacijos, dėl kurios nėra išnykęs įslaptinimo tikslingumas“.

2. Dėl ikiteisminio tyrimo duomenų pateikimo

Atsižvelgiant į tai, kad dalis 2018-04-16 STT rašte Nr. 3S-01-199 pateiktos informacijos yra naudojama šiuo metu vykstančiame baudžiamajame procese, STT raštu kreipėsi į bylą

kontroliuojantį Vilniaus apygardos prokuratūros vyriausiąjį prokurorą su prašymu leisti skelbti (pateikti, panaudoti) ikiteisminio tyrimo duomenis.

Prokuratūros 2018-05-10 atsakyme Nr. 2.S(2)-4729 teigiama, kad visi STT nurodyti prašomi leisti skelbti (pateikti ir panaudoti NSGK atliekamame parlamentiniame tyrime) ikiteisminio tyrimo duomenys, gauti panaudojant kriminalinės žvalgybos informacijos rinkimo būdus ir priemones Kriminalinės žvalgybos įstatymo numatyta tvarka, yra užfiksuoti teismui perduotoje, bet dar nepradėtoje nagrinėti byloje esančiuose kriminalinės žvalgybos veiksmų atlikimo protokoluose ir jų prieduose bei yra naudojami baudžiamajame procese. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2017-08-17 įsakymu Nr. I-278 patvirtintų „Ikiteisminio tyrimo duomenų skelbimo rekomendacijų“ 5 punkto 7 papunktį, visa ši byloje esanti kriminalinės žvalgybos informacija yra neskelbiami ikiteisminio tyrimo duomenys. Remiantis minimų Rekomendacijų 8 punktu, neskelbiamų ikiteisminio tyrimo duomenų prokuroras neturi teisės leisti paskelbti.

Be to, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2017-08-17 įsakymu Nr. I-279 patvirtintų „Ikiteisminio tyrimo duomenų teikimo ir panaudojimo ne baudžiamojo persekiojimo tikslais ir ikiteisminio tyrimo apsaugos rekomendacijų“ 17 punkte nurodyta, jog kriminalinės žvalgybos informacija, panaudota baudžiamajame procese, gali būti naudojama ne baudžiamojo persekiojimo tikslais tik Kriminalinės žvalgybos įstatymo 19 straipsnyje, o nutraukus ikiteisminį tyrimą – tik Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 214 straipsnio 6 dalies numatytais atvejais.

Baudžiamosios bylos, kurioje yra šie ikiteisminio tyrimo duomenys, nagrinėjimas teisme nėra pradėtas ir jie nėra ištirti viešame teismo posėdyje. Todėl jiems vis dar taikomas nurodytomis Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijomis ir BPK 177 straipsnio 1 dalyje numatytas ikiteisminio tyrimo duomenų apsaugos teisinis režimas, o leidimą juos skelbti iki bylos nagrinėjimo teisme turi teisę suteikti tik prokuroras ir tik tiek, kiek pripažįstama leistina.

Kaip jau nurodyta, visi STT rašte nurodyti prašomi leisti skelbti baudžiamajoje byloje esantys Kriminalinės žvalgybos įstatymo numatyta tvarka gauti duomenys yra neskelbiami ikiteisminio tyrimo duomenys. Taip pat prokuratūros atsakyme nurodoma, kad šią baudžiamajame procese naudojamą kriminalinės žvalgybos informaciją prašoma leisti panaudoti ne baudžiamojo persekiojimo tikslais, o taip pat ir ne Kriminalinės žvalgybos įstatymo 19 straipsnyje bei BPK 214 straipsnio 6 dalyje numatytais atvejais. Todėl prokuroras, vadovaudamasis tuo, kas išdėstyta bei BPK 177 str. 1 d., atsisakė suteikti leidimą skelbti (pateikti ir panaudoti NSGK atliekamame parlamentiniame tyrime) visus STT rašte nurodytus ikiteisminio tyrimo duomenis, esančius baudžiamajoje byloje ir visų šių ikiteisminio tyrimo duomenų skelbti neleido.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pateikiame Jums iš dalies išslaptintą STT 2018-04-16 rašto Nr. 3S-01-199 išrašą.

PRIDEDAMA. STT 2018-04-16 rašto Nr. 3S-01-199 išrašas, 19 lapų.

Pagarbiai

Direktorius

Žydrūnas Bartkus

~~ISSLAPTINTA~~

2018-05-14 akta
Nr. L-01-3722

LIETUVOS RESPUBLIKOS SPECIALIŲ TYRIMŲ TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo
Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto
pirmininkui Vytautui Bakui
El. p. nacsaukt@lrs.lt

2018-04-16 Nr. 3S-01-199
I Nr.

DĖL INFORMACIJOS PARLAMENTINIAM TYRIMUI PATEIKIMO

Atsižvelgdami į Jūsų vadovaujamo komiteto prašymą, teikiame Jums turimą informaciją, kuri yra susijusi su 2017 m. spalio 19 d. Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo Nr. XIII-691 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetui atlikti parlamentinį tyrimą dėl asmenų, verslo subjektų ir kitų interesų grupių galimo neteisėto poveikio valstybės institucijoms priimant sprendimus ir galimos neteisėtos įtakos politiniams procesams“ pagrindu atliekamu parlamentiniu tyrimu.

NEIŠLAPTINTA

Įvertinę STT turimus duomenis, pagrįstai galime teigti, kad *asmenys, verslo subjektai ir kitos interesų grupės galimai neteisėtai veikia valstybės institucijas priimant sprendimus ir galimai neteisėtai įtakoja politinius procesus.*

Išanalizavę turimą informaciją, išskyrėme 5 praktiniais pavyzdžiais grįstas aukščiau minimos problemos priežastis:

1. neefektyvi politinių partijų finansavimo tvarka;
2. nekontroliuojamas lobizmas;
3. proaktyviai nekontroliuojami viešieji ir privatūs interesai;
4. viešojo sektoriaus fragmentiškumas;
5. neefektyvus žiniasklaidos įsitraukimas į kovą su korupcija.

1. Neefektyvi politinių partijų finansavimo tvarka

Lietuvoje politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimas yra griežtai reglamentuotas: sukurta politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei kontrolės sistema, juridiniams asmenims draudžiama finansuoti politines partijas ir (ar) politikus. Tačiau dažnai verslas, siekdamas išskirtinių sąlygų savo veiklai, yra pasiruošęs įvairiomis formomis remti papildomo finansavimo ieškančias politines partijas ar pavienius politikus, taip įgydamas galimybę daryti įtaką jų priimamiems sprendimams.

18 vėsa
tikras
[Signature]

<...>

NEIŠSLAPTINTA

Išanalizavę disponuojamą informaciją, išskyrėme šešias pagrindines formas, kuriomis juridiniai asmenys (verslas), apeidami teisinius draudimus, finansuoja politines partijas:

1.1. Grynaisiais pinigais

Praktikoje pasitaiko atvejų, kai politinių partijų atstovai prašo ar reikalauja juridinių asmenų paremti grynaisiais pinigais, taip pat ir atvejų, kai paramą siūlo patys verslo atstovai. Juridiniai asmenys dažniausiai tokiai paramai naudoja pinigus, neįtrauktus į oficialią apskaitą, t. y. pinigai iš „šešėlio“, kurių politinės partijos į savo apskaitą taip pat neįtraukia.

<...>

NEIŠSLAPTINTA**1.2. Nepagrįstai didelėmis nuolaidomis**

Politinės partijos siekdamos žinomumo, turimas lėšas naudoja savo veiklos ar idėjų viešinimui. Reklamos paslaugas teikia verslas, kuris neretai suteikia politinėms partijoms nepagrįstai dideles nuolaidas, taip finansuodamas dalį jų įgyjamų paslaugų.

<...>

NEIŠSLAPTINTA

2017 metais visuomenės informavimo priemonėse pasirodė prokuratūros pateikta informacija, kurioje teigiama, kad pareigūnai įtaria, jog V. Gapšys iš R. Kurlianskio už koncernui palankių ir finansiškai naudingų politinių sprendimų priėmimą Seime priėmė 27 100 Eur kyšį. Už dalį šios sumos buvo padarytos nuolaidos už per koncernui priklausančią televiziją transliuotą Darbo partijos politinę reklamą, kita dalis lėšų buvo užmaskuota kaip parama viešajai įstaigai.

1.3. Per paramos fondų rėmimą

Neretai juridinių asmenų lėšos, kurios aucojamos su politinių partijų atstovais susijusiems paramos gavėjo statusą turintiems juridiniams vienetams, yra panaudojamos politinės partijos finansavimui.

<...>

NEIŠSLAPTINTA

Toliau iliustruojant politinių partijų finansavimo mechanizmą, pažymėtina, kad 2016 metais visuomenės informavimo priemonėse pasirodė informacija apie paramą, kurią G. Steponavičiaus paramos fondas gavo iš „MG Baltic“ ir su juo susijusių įmonių.

Iš viso, pateikiamais duomenimis, per visus egzistavimo metus iš „MG Baltic“ įmonių, neskaitant grąžintos sumos „Mitnijai“, G. Steponavičiaus paramos fondas gavo daugiau nei 117 tūkst. litų. „MG Baltic“ teikiama parama G. Steponavičiaus paramos fondui kai kuriais metais sudarė nemažą dalį visų gaunamų lėšų, kitais metais koncernas nerėmė fondo arba rėmė negausiai.

Fondo pateikiamais duomenimis, 2016 m. „MG Baltic Media“ S. Steponavičiaus fondą parėmė 5 000 eurų.

150000 tikrai
[Signature]

2015 m. parama iš koncerno neatskriejo, 2014 m. antrinė „MG Baltic“ įmonė „Mitnija“ parėmė fondą 20 000 litų.

2011 m. „MG Baltic Media“ G. Steponavičiaus vardo fondui pervedė irgi 20 000 litų. Tais pačiais metais antrinė koncerno įmonė „Mitnija“ parėmė fondą 40 000 litų, bet parama buvo gražinta.

2010 m. „Mitnija“ parėmė fondą 30 tūkst. litų, „MG Baltic Media“ – 20 000 litų.

2009 m. „Mitnija“ G. Steponavičiaus paramos fondui pervedė 10 000 litų.

2017 metais visuomenės informavimo priemonėse pasirodė publikacijos dėl VRK darbo grupės sprendimo apie liberalų mokymams išleistus 45 000 Eur, kurie turi būti pripažinti nepinigine auka. VRK darbo grupės nuomone, buvusio parlamentaro ir buvusio liberalo Šarūno Gustainio įsteigto Taikomosios politikos instituto liberalams surengtų mokymų išlaidos, 45 336 Eur, turi būti pripažintos nepinigine auka. Priešingu atveju bus atvertas kelias partijoms nuslėpti dalį finansavimo šaltinių. Darbo grupė siūlė komisijai pripažinti, kad Liberalų sąjūdis šiurkščiai pažeidė įstatymą, kadangi jo 2016 metų Seimo rinkimų politinė kampanija finansuota nepriimtina auka, t. y. juridinio asmens – Taikomosios politikos instituto – auka. Juridiniams asmenims aukoti partijoms uždrausta prieš kelerius metus, o kampanijos metu leidžiamos tik fizinių asmenų aukos.

<...>

NEIŠSLAPTINTA

1.4. Per fizinių asmenų paramą

Nuo 2012 metų Lietuvoje fiziniai asmenys gali remti politines partijas, skirdami joms iki 1 proc. savo sumokamo metinio gyventojų pajamų mokesčio. Tokia parama yra priimtina ir leidžia fiziniams asmenims realizuoti savo teises, tačiau neteisėtumo faktorių siejame su tokios paramos skyrimo laisvanoriškumo nebuvimu. Nustatėme atvejų, kai parama politinei partijai realizuojama per galimą tiesioginį ar netiesioginį spaudimą darbuotojams, pasinaudojant jų pažeidžiama padėtimi ir įpareigojant savo gyventojų pajamų mokesčio dalį (1 proc.) skirti vienai ar kelioms politinėms partijoms, su kuriomis bendrovių vadovai ar savininkai, t. y. darbdaviai, turi partinės priklausomybės ryšių, tokiu būdu ribojant darbuotojų apsisprendimo laisvę.

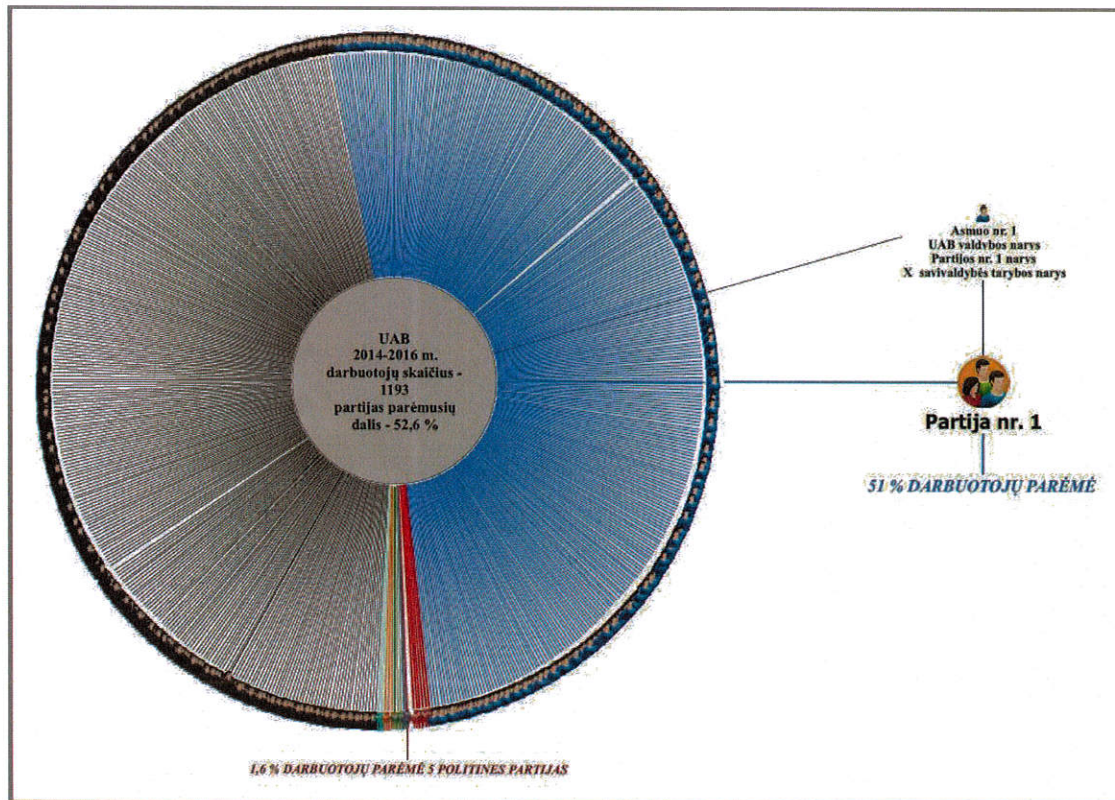
<...>

18 rašas tikras
[Signature]

~~RIBOTO NAUDOJIMO~~

Pateiktoje schemeje vaizduojamas vienos įmonės darbuotojų skiriamos paramos politinėms partijoms pasiskirstymas.

2014–2016 metais 51 % įmonės darbuotojų parėmė Partiją Nr. 1, o 1,6 % darbuotojų – parėmė 5 politines partijas.

NEIŠSLAPTINTA

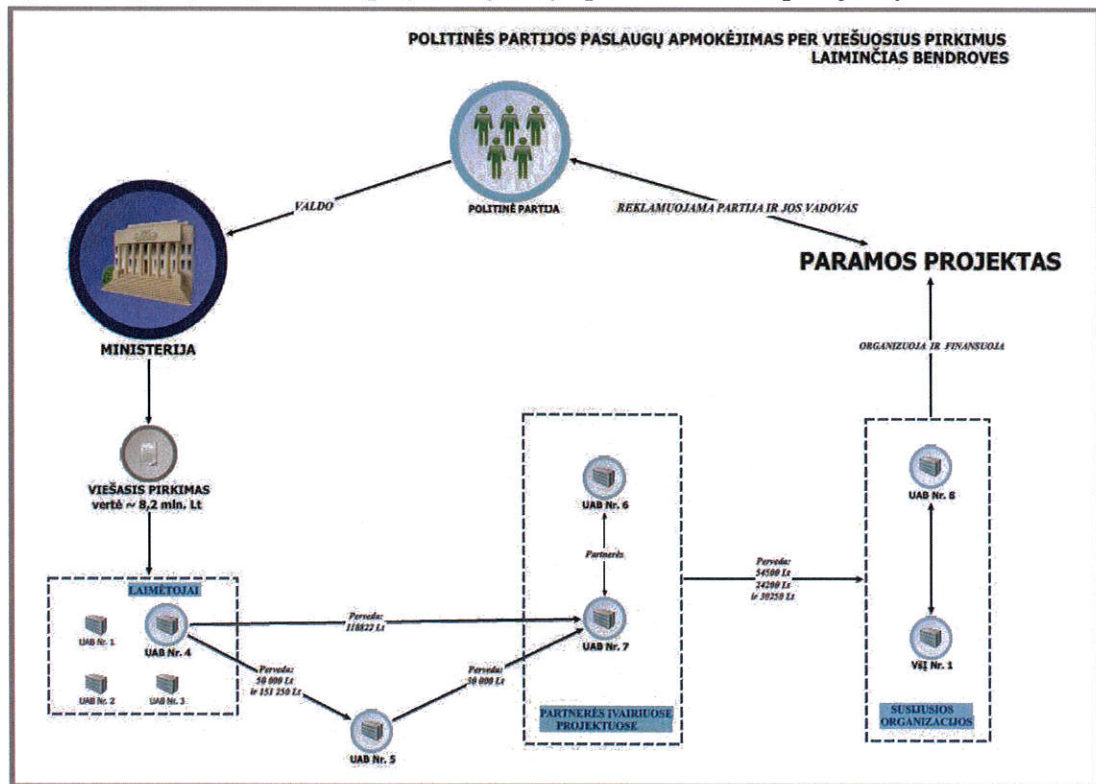
1.5. Apmokėdami sąskaitas

Pasitaiko atvejų, kuomet verslas (juridinis asmuo), suteikęs paslaugą politinei partijai, tiesiogiai atlygio už tai negauna. Politinės partijos patirtas išlaidas juridiniam asmeniui kompensuoja kiti juridiniai asmenys, kurie, pavyzdžiui, laimi viešuosius pirkimus tos politinės partijos atstovų vadovaujamose valstybinėse institucijose, arba kurie atstovaudami savo interesus apmoka politinių partijų sąskaitas per paramos gavėjo statusą turinčius ir su tų politinių partijų atstovais susijusius juridinius asmenis.

Išrašas tikras
[Signature]

RIBOTO NAUDOJIMO

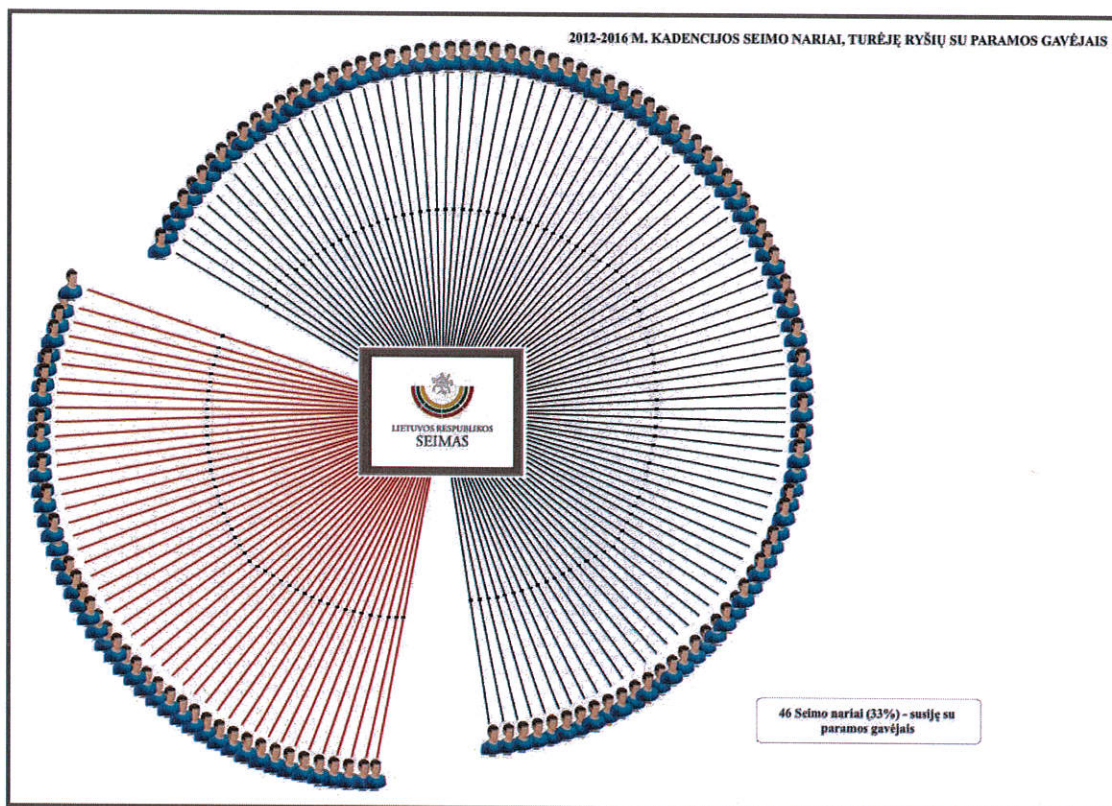
Neskaidraus politinės partijos finansavimo atvejį iliustruoja schema, kurioje pavaizduotas mechanizmas apie tai kaip vienos politinės partijos valdoma ministerija sudarė sąlygas vienai privačiai bendrovei laimėti ministerijos paskelbtą didelės vertės viešąjį pirkimą mainais už tai, kad pastaroji bendrovė per kitas tarpines įmones sumokėtų tam tikrą sumą pinigų renginių organizavimo bendrovei, organizavusiai paramos projektą, kurio metu buvo reklamuojama minėta politinė partija, o paramos projekto globėju paskelbtas šios partijos lyderis.

Isiāras tikras
Plūmens

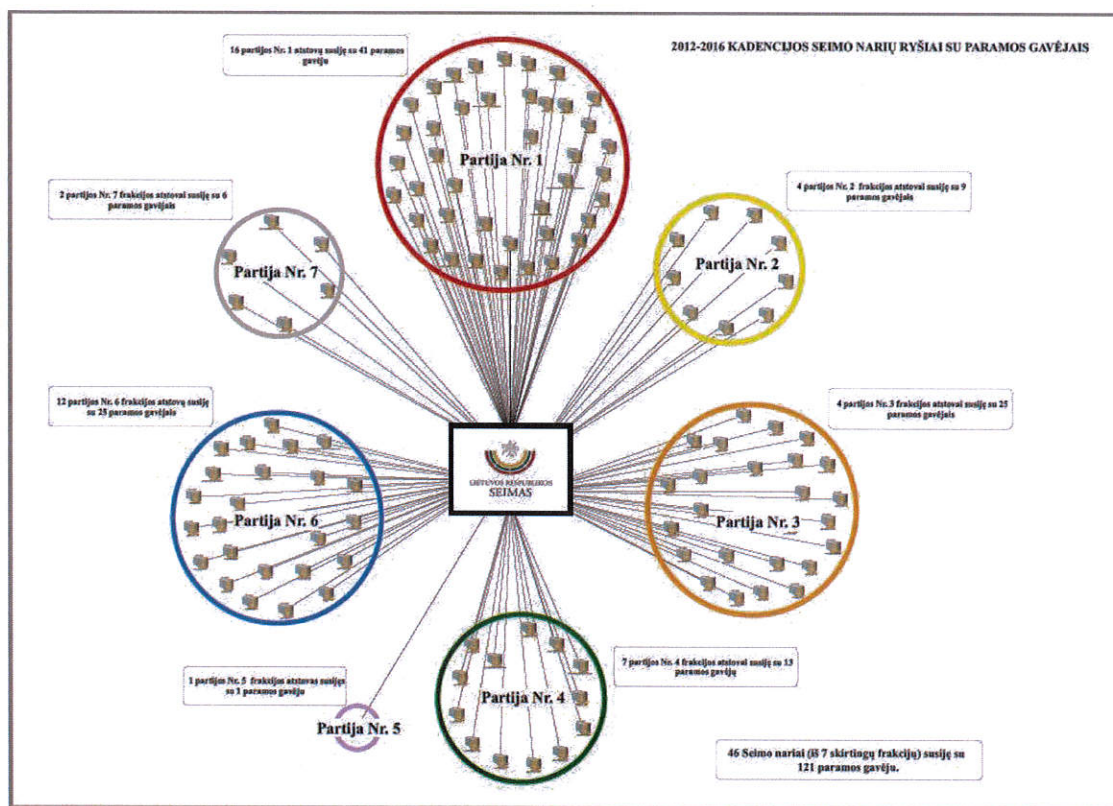
Pateiktoje schemoje vaizduojami politikų ir paramos gavėjų ryšiai, kurie gali sudaryti prielaidas minėtiems korupciniams mechanizms pasireikšti.

2012–2016 metų kadencijos 46 Seimo nariai yra turėję ryšių su paramos gavėjais. Tai sudaro 33 proc. visų parlamento narių.

18 rašytojas
Klausa

Neskaidraus politinių partijų finansavimo riziką didina partijos narių ryšiai su juridiniais asmenimis, kurie yra paramos gavėjais. Pavyzdžiui, 2012–2016 metų Seimo kadencijoje, 7 frakcijų atstovai buvo susiję su paramos gavėjais. Su daugiausiai – 41 paramos gavėju, buvo susiję 16 politinės partijos Nr. 1 atstovų. Su po 25 paramos gavėjais buvo susiję 12 partijos Nr. 6 ir 4 partijos Nr. 3 atstovai. 7 partijos Nr. 4 atstovai buvo susiję su 13 paramos gavėju. 2 partijos Nr. 7 atstovai buvo susiję su 6 paramos gavėjais, partijos Nr. 5 1 atstovas – su 1 paramos gavėju. Iš viso 46 Seimo nariai buvo susiję su 121 paramos gavėju.

<...>

NEIŠSLAPTINTA**1.6. Nemokamai reklamuodami politines partijas (užslėpta reklama)**

Politinės partijos ar atskiri politikai remiami naudojant užslėptą politinių partijų ar atskirų politikų reklamą, kai yra kviečiami dalyvauti televizijos, radijo laidose, komentuoti įvykius ar išreikšti nuomonę visuomenei aktualiomis temomis, taip pat akcentuojant politiko ar jo vadovaujamos institucijos teigiamą vaidmenį, mainais už verslui palankių sprendimų priėmimą.

<...>

NEIŠSLAPTINTA**2. Nekontroliuojamas lobizmas**

Legalūs lobistai ir jų vykdoma teisėta veikla yra vienas iš brandžios demokratinės visuomenės elementų. Skaidriai vykdoma lobistinė veikla yra naudinga visuomenei ir neretai lemia kokybiškesnę teisėkūros ir valstybės politikos formavimo procesą, tačiau oficialiai Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos (toliau – VTEK) teikiama ir STT disponuojama informacija, leidžia

Išrašas tikras
[Signature]